

## HAYAT AĞACININ HAZAN MEVSİMİ!

**İhtiyarlık**, dünya hayatından ahiret hayatına geçmenin, dünyalılardan sıyrılıp nurani varlıklara yakınlaşmanın, hatalardan kurtulup tecrübelerle bezenmenin, masivadan soğuyup Rahmana yönelmenin işaretlerini taşıyan bir sonun ve bir başlangıcın en görkemli anıdır.

Bir meyvenin ağaçta piştiği halde, ondan asıl istifade etmenin koparıldıktan sonra olduğu bir vakiadır. Aynı şekilde bir insan da gençlikte pişer, ama asıl tecrübe meyvesinden yaşlılıkta istifade eder. Görünüm itibariyle ihtiyarlık, hazan mevsimi gibi yaprak yaprak dökülüşün, çiçek çiçek soluşun işareti, hakikat itibariyle ise haşmetli bir varoluşun ve dirilişin göstergesidir.

**İhtiyarlık** ile **yaşlılık** terimlerinin birbirini tam olarak karşılayamadığı kanaatindeyiz. Çünkü yaşlılık sadece yaşlanma ve ölümü beklemeyi ihtar ederken, ihtiyarlık ise tecrübe, şuurulanma, ibadette ciddiyet, ahirete hazırlık manalarını içermektedir. Hadis-i şerifte,

**“Aile içerisinde ihtiyarların hali, ümmeti içerisinde nebiler gibidir.”(1)**

buyurulmakla, ihtiyarların aile efradına doğruyu, hakkı, istikameti ve tüm güzel duyguları bildiren kudsi bir rehber konumunda olduğu hatırlatılmaktadır.

**Bu bakımdan, başına beyaz kıllar düşen iki ayrı insanın iki ayrı his dünyası vardır:**

**1.** Mü'min ve dünyayı misafirhaneden ibaret bilen insanlar için beyaz kıllar, ikaz edici ve ölüme ciddi hazırlanmanın gerekliliğini ihtar eden beyaz bir nur ve şaşırtmaz bir rehberdir. Ayrıca saçların beyazlaması, zindandan çıkma vaktini ısrarla bekleyenlere zindan kapısının aralanıp dışarıda bulunan nurların en evvel tepesinde belirmesi gibi, dünya zindanında bulunan ihtiyarların başlarında da ebedi saadet nurlarının parlamasıyla, bu zindandan çıkacağına müjdelerini taşıyan bir dost ışığı gibidir.

Allah'ın dostu lakabıyla meşhur ve en büyük peygamberlerden sayılan Hazret-i İbrahim (a.s) başındaki beyaz kılların melekler katında hürmet, ciddiyet, değerlilik ve olgunluk nişanı olduğunu öğrendiği zaman, **“Allah'ım vakarımı arttır.”** niyazında bulunmuştur.

---

2. Dalalet ve Gaflet ehli için beyaz kıllar, kezzap gibi yakıcı ve acı bir görünüm arz etmektedir. Çünkü her beyaz kıl, bu gibi insanlara sevgilileri olan dünyadan gideceklerini ve azap yurduna doğru bir adım daha yaklaştıklarını alaylı bir şekilde fısıldamaktadır. Bu nedenle bazı kişiler için başında beyaz kıl görmek, en tehlikeli düşmanını en yakınında fark etmek gibi korkutucu bir haldir.

**İhtiyarların bir cemiyet içerisinde, üç temel faydaları vardır:**

### 1. Bereket direği olmaları:

Bediüzzaman Said Nursi Hazretleri, İhtiyarlaşmış ve kendi kuvvetiyle maişetini tedarik edemeyen insanların yüzünden, hem kendilerine ve hem de çevrelerine ilahi bereketin bol bol indiğini şu çarpıcı tespitlerle ortaya koymaktadır:

**“Evet kâinatın şهادetiyle, nihayet derecede Rahman, Rahîm ve Latif ve Kerim olan Rabbimiz, çocukları dünyaya gönderdiği vakit, arkalarından rızıklarını gayet latif bir surette gönderip ve memeler musluğundan ağızlarına akıttığı gibi; çocuk hükmüne gelen ve çocuklardan daha ziyade merhamete lâîk ve şefkate muhtaç olan ihtiyarların rızıklarını dahi, bereket suretinde gönderir. Onların iaşelerini, tamahkar ve cimri insanlara yükletmez.”**

إِنَّ إِيَّاهُ الرِّزْقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ [“Allah'tır gerçek rızık veren, güç ve kuvvet sahibi olan” (Zariyat, 51/58)] ve أَهْضُرُّهُ إِذَا أَهْضُرُّ لِمُحَدِّثٍ لَإِيَّةٍ بِأَدْنَى مَنْ يَأْكُو [“Rızıkını taşıyamayan nice canlılar vardır. Sizi de onları da rızıklandırır Allah'tır.” (Ankebut, 29/60)] âyetlerinin ifade ettikleri hakikati, bütün zîhayatın envâ-ı mahlûkları lisan-ı hal ile bağırıp o hakikat-i kerîmâneyi söylüyorlar.”

"Hattâ değil yalnız ihtiyar akraba, belki insanlara arkadaş verilen ve rızıkları insanların rızıkları içinde gönderilen kedi gibi bazı mahlukların rızıkları dahi, bereket suretinde geliyor. Bunu ispat eden ve kendim gördüğüm bir misal: Benim yakın dostlarım bilirler ki; iki - üç sene evvel hergün yarım ekmek, -o köyün ekmeği küçük idi- belirli bir tayinim vardı ki, çok defa bana kâfi gelmiyordu. Sonra dört kedi bana misafir geldiler. O aynı tayinim hem bana, hem onlara kâfi geldi. Çok kere de fazla kalırdı."

"Ey insan! Madem canavar suretinde bir hayvan, insanların hanesine misafir geldiği vakit berekete sebep oluyor; öyle ise mahlukatın en mükerremi olan insan ve insanların en mükemmeli olan ehl-i iman ve ehl-i imanın en ziyade hürmet ve merhamete layık olan hasta ihtiyarlar ve alîl ihtiyarların içinde şefkat ve hizmet ve muhabbete en ziyade lâîk ve müstahak bulunan akrabalar ve akrabaların içinde dahi en hakikî dost ve en sadık sevgili olan peder ve vâlîde, ihtiyarlık halinde bir hanede bulunsa, ne derece vesile-i

---

**bereket olduklarını sen kıyas eyle."**(2)

## **2. Rahmet-i İlahiye'ye vasıta olmaları:**

Cenab-ı Hakk'ın engin ve zengin rahmeti kainatın tamamını kuşatmıştır. Özellikle bu latif rahmet, rahmete daha layık ve müstahak olanlara, daha kolay ve çabuk ulaşır. Rahmete mazhar olanların başında ise yavrular, acizler, garipler ve masumlar gelmektedir. İşte yavrular hükmüne geçmiş, kendi ihtiyacını göremeyecek kadar çok aciz duruma gelmiş, bütün sevdiklerinin ahirete göçmesiyle yalnızlaşıp fevkalade garipleşmiş ve masumiyet kesb etmiş ihtiyarlar, elbette ilahi rahmete herkesten ve her şeyden daha ziyade layıktırlar. Rahmete ermek isteyenlerin bu ihtiyarlara daha çok merhamet etmesi icap eder.

Bu konuda Bediüzzaman Hazretleri şu tespitlerini kaydeder:

**"Eğer rahmet-i Rahman istersen, o Rahman'ın vedialarına ve senin hanendeki emanetlerine rahmet et."**

**"Âhret kardeşlerimden Mustafa Çavuş isminde bir zât vardı. Dininde, dünyasında muvaffakiyetli görüyordum. Sırrını bilmezdim. Sonra anladım ki, o muvaffakiyetin sebebi: O zât ise, ihtiyar peder ve vâlidelerinin haklarını anlamış ve o hukuka tam riayet etmiş ve onların yüzünden rahat ve rahmet bulmuş. İnşallah âhiretini de tamir etmiş. Bahtiyar olmak isteyen ona benzemeli."** (3)

## **3. Musibetlerin def' edilmesinde şefaathçi olmaları:**

Hadis-i şerifte,

**"Aranızda beli bükülmüş ihtiyarlarınız, otlayan hayvanlarınız ve emzirilen çocuklarınız olmasa idi, belalar sel gibi üstünüze dökülecekti."**(4)

buyurulmakla bir eve, millete, devlete veya mevkie incek olan musibeti def'edecek sebeplerin başında, **ihityarların varlığı** gelmektedir.

Bu nedenle ihtiyarları sevmeli, saymalı, onlara kötü söz söylememeli, azarlamamalı,

---

hatta **“öf”** bile denilmemelidir. Çünkü, onlar Allah'ın bir hediyesi ve emanetidir. Allah'ın emanetine hürmet edenler, rahmete mazhar olacaklardır. O emanete gereken ihtimamı ve merhameti gösteremeyenler ise, hem bu dünyada hem de ahirette rahmetten mahrum kalacaklardır.

Kur'an-ı Kerim'in muhtelif ayet-i kerimelerinde ve bazı hadis-i şeriflerde anne ve babalara hürmetin Allah'a ve Resulüne (a.s.m) hürmet anlamında olduğu ve onları kırmamak lazım geldiği ifade edilmektedir.

### **Bunlardan birkaçı şöyle:**

“Yüce Rabb'in şöyle emretti; Yalnız Allah'a ibadet edeceksiniz, ana - babalarınıza iyilik yapacaksınız. Şayet bunlardan biri veya her ikisi senin yanında ihtiyarlarsa sakın onlara **'Öf!..'** dahi deme, yüzlerine bağırma, onlara tatlı söz söyle. Onlara, merhamet belirtisi olarak tevazu kanadını aç da **'Ya Rab, küçüklüğümde bana şefkat gösterdikleri gibi, sen de onlara merhamet et.'** de.”(*İsra, 17/23-24*)

**"Biz, insana, ana-babasına iyilikte bulunmayı tavsiye ettik. Özellikle de anasını tavsiye ederiz ki, o, kat kat zaafa düşerek ona hamile kalmış, emzirmesi de tam iki sene sürmüştür. Binaenaleyh; bana ve ana - babana şükret. "**(*Lokman, 31/14*).

Peygamber Efendimiz de (a.s.m) **"kime iyilik yapayım?"** diye üç defa soran bir sahabeye, üç defasında da, "annene" cevabını verir. Sonra sorduğunda ise, babasına iyilik yapması gerektiğini söylemiştir.(5).

Sahabelerden Ebu'd-Derdâ (r.a) bildiriyor: **“Hz. Peygamber (a.s.m) bana dokuz önemli şey tavsiye etti. Bunlardan biri de; ana - baba da dahil olmak üzere aile fertlerinin ihtiyaçlarını karşılamaktır.”**(6)

Yine Peygamberimiz (a.s.m), cihada katılmak isteyen bir sahabeyi, ihtiyaçlarından dolayı, ana - babasının yanına göndermiştir.(7).

Bir gün Peygamberimiz (a.s.m) ashabına; **"Size, büyük günahların en büyüğünü bildireyim mi?"** diye üç defa sordu. Üç defasında da sahabeler **"evet bildir, ey Allah'ın Resulü"** dediler. Peygamber Efendimiz ( a.s.m); **"Bunlar sırasıyla Allah'a ortak koşmak, ana - babaya karşı gelmek, haksız yere adam öldürmek ve yalan söylemek"** olduğunu belirtmiştir.(8).

**"Ana - babamı ağlar hâlde terk ederek, hicret etmek üzere senin emrini almaya geldim."** diyen bir sahabeye Peygamberimiz (a.s.m): **"Onlara dön, nasıl ağlattınsa onları öylece güldür, sevindir"** der ve henüz Müslüman dahî

---

olmayan ana - babasının yanına gönderir.

Peygamberimiz (a.s.m) çok öfkeli bir şekilde üç defa, "**Yazıklar olsun o kimseye** " dediğinde Ashab-ı Kiram; "**Kimdir o? Ey Allah'ın Resulü!** " diye sorunca; "**Ana - babası veya bunlardan birisi yanında ihtiyarladığı hâlde, cennete giremeyip cehennemi boylayan kimse.**" der.(9).

Amr ibn ül-Âs'ın oğlu Hz. Abdullah (r.a) anlatıyor: Bir adam peygamberimiz (a.s.m)'a gelerek cihada gitmek için izin istedi. Peygamberimiz de ona; "Annen baban sağ mıdır?" diye sordu. Adam: "Evet", deyince Resulullah (a.s.m): "O hâlde sen önce onların rızasını almaya çalış, " buyurarak ona bu görevini hatırlattı.(10).

Hız. Peygamber (a.s.m) çocukların ebeveynlerine karşı sorumluluklarının ne kadar büyük olduğunu şöyle dile getirmektedir:

**"Çocuk, hiçbir iyilikle babanın hakkını ödeyemez. Ancak onu köle olmuş bir vaziyette bulur da satın alarak hürriyetine kavuşturursa hakkını öder."** (11)

Hız. Büreyt (r.a)'dan rivayet edilen bir Hadîs-i Şerifte; adamın biri Kâ'be'yi tavaf ederken annesini omzunda taşıyarak tavaf ettirmiş. Resulullah (a.s.m)'ın yanına gelerek: "**Annemin hakkını ödedim mi?**" diye sormuş. Resulullah ( a.s.m) "**Hayır, bu yaptığın sana hamile iken alıp verdiği bir nefesin hakkı bile değil.**" diyerek cevap vermişlerdir.

Yukarıda geçen ayetlerde de görüldüğü gibi, Cenab-ı Hak kendisine ibadetten hemen sonra ebeveyne iyiliği emretmiş, Peygamberimiz de (a.s.m):

**"Allah'ın rızası, babanın rızasında, gazabı da gazabındadır."**(12)

buyurmuştur. İyilik yapmada babadan önce gelen annenin durumu da, tabii ki böyledir.

Bu şefkat dolu tasvirin, insanları anne babalarına teşekkürle yönelttiği oldukça açıktır. Bu gibi ifadelerden de anlaşıldığı gibi, eşyanın ve varlıkların hakiki makamını ve mertebesini Kur'an ortaya koyduğu gibi, anne ve babalara nasıl davranılması gerektiğini de en iyi İslam dini tasvir etmektedir.

**Dipnotlar:**

- 
- (1) bk. *Hadis-i şerif*
  - (2) bk. [Mektubat, Yirmi Birinci Mektup.](#)
  - (3) bk. [age.](#)
  - (4) bk. *Keşfü'l Hafa, 2/163.*
  - (5) bk. *Buhârî, Edeb, 2; Müslim, Birr, 1.*
  - (6) bk. *Buhârî, Edebü'l-Müfred, 9.*
  - (7) bk. *age.*
  - (8) bk. *Buhârî, Edeb, 6.*
  - (9) bk. *Müslim, Birr, 9.*
  - (10) bk. *Tecrid-i Sarih Tercümesi, VIII, 377.*
  - (11) bk. *Buhârî, Edebü'l-Müfred, 6.*
  - (12) bk. *Buhârî, Edebü'l-Müfred, 1; Tirmizî, Birr, 3.*